

"SAVA CENTAR" I SVETSKI VELIKI BIOSKOPI

Goran Šakota, B.Sc.E.E. - A/V Design Manager
AVC PRO – Belgrade
avcpro@yubc.net
www.avc-pro.com

1. Uvod

U svetskim razmerama veliki bioskopi su preko 1000 mesta i mahom su gradjeni u prvoj polovini prošlog veka. Među njima su u Americi najpoznatiji:

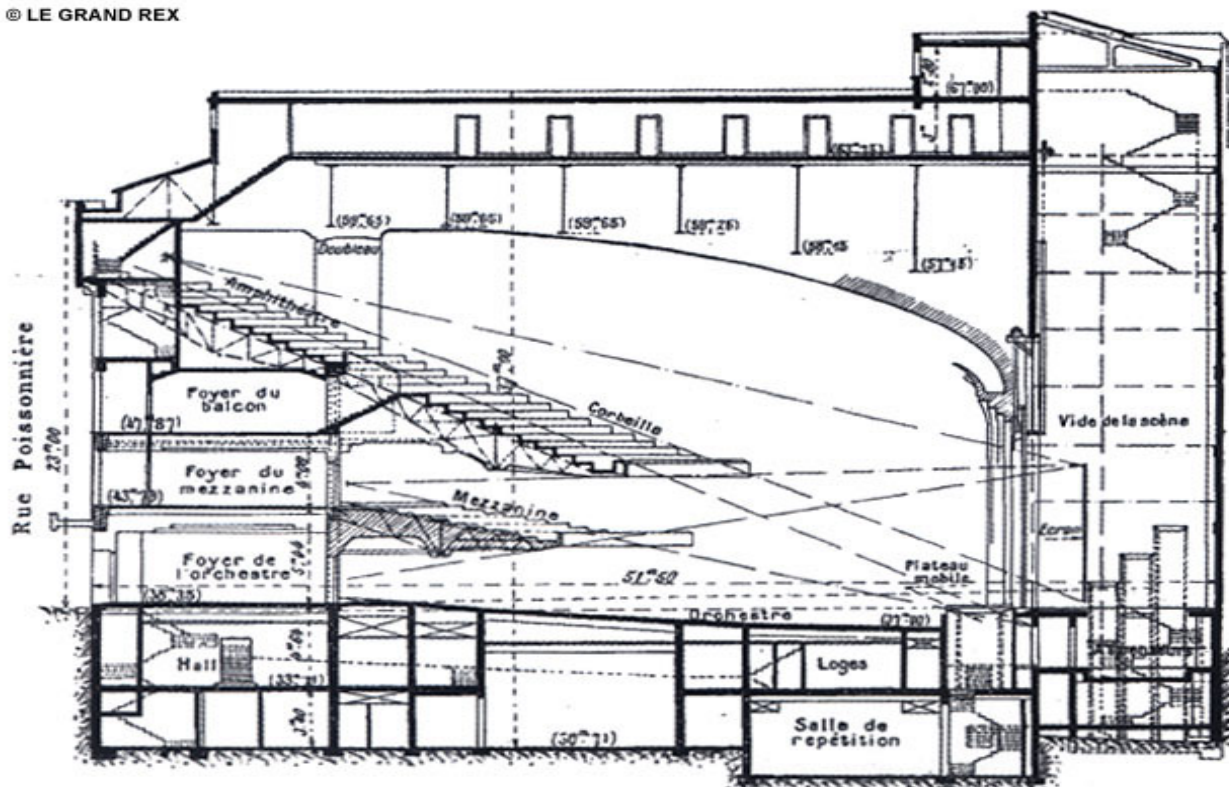
- *Million Dollar Theatre* – LA, 2345 mesta (1917. godina)
- *Orpheum* – LA, 2200 mesta (1926. godina)
- *El Capitan* – LA, 1500 mesta (1926. godina)
- *Mann Chinese Theatre* – LA, 1500 mesta (1927. godina)
- *Los Angeles* – LA, 2200 mesta (1931. godina)
- *Roxy* – LA, 1600 mesta (1932. godina)

Danas je broj velikih bioskopa manji nego ranije jer su daleko popularniji i isplativiji tzv. *multiplex* bioskopi (kao beogradski TUCKWOOD CINEPLEX, DSJ i RODA svaki sa 4 sale, a u svetu postoje i multipleksi sa više od 10 sala), pošto se u njima istovremeno može prikazivati više različitih filmova namenjenih za različitu publiku. No, veliki bioskopi i dalje ostaju nezamenjivi za filmske premijere i festivale, kao što je i Velika dvorana SC-a.

2. Bioskop "Le Grand Rex" - Pariz

Jedan od najpopularnijih evropskih velikih bioskopa je "Le Grand Rex" u Parizu koji je izgradjen 1932. godine (sl. 1), i koji je zbog svoje višenamenske programske orijentacije najslučniji Velikoj dvorani SC-a.

© LE GRAND REX

Slika 1 – Presek bioskopske sale "Le Grand Rex" - Pariz

Ova sala je u početku imala 5000 mesta, ali je posle više renoviranja osamdesetih godina prošlog veka dobila svoj finalni raskošni enterijerski izgled i sada ima 2750 mesta (sl. 2).

Slika 2 – Pogled na auditorijum bioskopa "Le Grand Rex"

Zbog sličnosti sa Velikom dvoranom SC-a ovu salu smo analizirali iz više aspekata:

- Organizacije auditorijuma,
- Postavke *surround* zvučnika,
- Postavke *screen* i *subwoofer* zvučnika, i
- Primene filmskih formata za višekanalnu reprodukciju zvuka.

Pre svega, ova sala ima dve galerije, pri čemu je druga galerija sa 1300 mesta tako da je skoro polovina publike na njoj. Vizure sa druge galerije po našem mišljenju su daleko lošije nego sa galerije Velike dvorane SC-a, što se vidi i na sl. 3.

Slika 3 – Vizure projekcionog ekrana sa druge galerije bioskopa "Le Grand Rex"

Takođe, u bioskopu "Le Grand Rex" ni poslednji redovi partera nemaju bolje vizure ekrana u odnosu na Veliku dvoranu SC-a, a u prvim redovima neophodni su nasloni za glavu, što

se može videti na sl. 4. Iz navedenih razloga parter i prva galerija se danas praktično i ne koriste za filmske projekcije.

Slika 4 – Vizure projekcionog ekrana iz zadnjih redova partera bioskopa "Le Grand Rex"

Iz navedenih konstatacija može se zaključiti da je organizacija gledališta u Velikoj dvorani SC-a bolja nego u bioskopu "Le Grand Rex", a pri tome Velika dvorana prima 1000 gledalaca više! U SC-u se jedino bočna sedišta u parteru (ulazi A i F) mogu smatrati nedovoljno kvalitetnim pa iz navedenih razloga i cena treba da im bude manja.

Što se tiče postavke *surround* zvučnika u bioskopu "Le Grand Rex" je ostvarena klasična postavka sa jednim nizom od 4 zvučnika po jednoj strani partera, koji su u odnosu na gledalište izdignuti na visinu od cca 5m. Takođe, očigledno je da nisu ugrađeni *surround* zvučnici ispod galerije pošto se ovaj prostor zbog loših vizura verovatno i ne koristi za gledaoce (sl. 5).

Slika 5 – Dispozicija "surround" zvučnika u parteru bioskopa "Le Grand Rex"

Navedena postavka je daleko nepovoljnija u odnosu na Veliku dvoranu SC-a, gde su sa dva niza *surround* zvučnika uz primenu odgovarajućih linija za kašnjenje ostvareni uslovi da zvuk iz *surround* kanala dolazi do gledalaca sa usaglašenim nivoom kako u sredini auditorijuma tako i do onih koji su bliži bočnim zidovima sale. Ovaj koncept je za sada jedinstven u svetskim razmerama, s tim da je slično rešenje sa višekanalnim linijama za kašnjenje *surround* kanala 1999. godine ostvaren u bioskopu "Cinerama Theatre" u Sietlu - USA (sl. 6).

Slika 6 – Postavka "surround" zvučnika u bioskopu "Cinerama Theatre" – Seattle (visina ugradnje "surround" zvučnika je cca 5m)

Projekcioni ekran u bioskopu "Le Grand Rex" je rolo tipa i nalazi se praktično iznad prvih redova sale, tako da je njegova pozicija izuzetno loša sa kvalitetno pozicioniranje *screen* i *subwoofer* zvučničkih sistema (sl. 5). Da bi *screen* zvučnički sistemi bili što bliži ekranu verovatno su primenjene viseće zvučničke skupine iza ekrana (slično kao u Velikoj dvorani), ali treba imati u vidu da je pozornica sa svojim zavesama 3-4 m udaljena od ekrana i da samim tim nisu ostvareni odgovarajući akustički uslovi prema DOLBY i THX preporukama (dosta je veliki prostor iza ekrana koji akustički nije odvojen od sale). Ovaj problem u Velikoj dvorani SC-a se rešava sa akustičkom zavesom koja se spušta odmah iza *screen* zvučničkih sistema i na taj način se akustički odvaja pozornica od sale. Na osnovu navedenog reprodukcija *screen* kanala u Velikoj dvorani je primerenija postojećim preporukama.

Na kraju bioskop "Le Grand Rex" raspolaže sa 3 kino projektora i dva filmska procesora u DOLBY Digital i DTS formatu. Za sada u ovom bioskopu nije ugrađen *Surround EX*, a teško da se može i realizovati zbog specifične konfiguracije auditorijuma. U Velikoj dvorani SC-a su ugrađena dva kino projektora i filmski procesori DOLBY Digital EX i DTS Media Player, kao i DOLBY Media Adapter, što govori da su predviđeni svi savremeni filmski formati za reprodukciju višekanalnog zvuka (sem SDDS-a koga nema ni u bioskopu "Le Grand Rex"), a pri tome je ostavljena mogućnost i za podršku budućeg digitalnog elektronskog bioskopa.

3. Zaključak

Na osnovu izvedene uporedne analize performansi jednog od najvećih svetskih bioskopa "Le Grand Rex" - Pariz u odnosu na Veliku dvoranu SC-a, može se zaključiti da Velika dvorana ima prednosti u pogledu:

- bolje organizacije gledališta i kvalitetnije vizure projekcionog ekrana,
- boljeg pokrivanja gledališta sa *surround* kanalom,
- kvalitetnije ispunjenih preporuka za pozicioniranje *screen* i *subwoofer* zvučnih sistema, i
- većeg broja filmskih formata za reprodukciju višekanalnog zvuka sa mogućnošću podrške budućeg digitalnog elektronskog bioskopa.

U Beogradu, oktobar 2006. godine